

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ СЛІДСТВА

Микита Олександрович ШПАК,

*оперуповноважений 4-го відділу
(протидії організованим злочинним групам
в органах державної влади) управління
стратегічних розслідувань в місті Києві*

Сучасні тенденції незаконного обігу наркотиків серед неповнолітніх відображають складну та багатогранну проблему, що вимагає уваги з боку правоохоронних органів, суспільства та освітніх інституцій. Однією з ключових рис сучасної ситуації є зростання популярності синтетичних наркотиків, які здатні викликати значні фізіологічні та психологічні зміни в організмі. Ці речовини нерідко відрізняються невисокою вартістю та простою доступу, що робить їх привабливими для молоді, яка шукає нові враження. Різноманітні нові психоактивні речовини, які не завжди вчасно підпадають під законодавче регулювання, швидко з'являються на ринку та легко поширюються серед підлітків.

Розвиток цифрових технологій сприяє тому, що інтернет став основним майданчиком для продажу наркотиків. Соціальні мережі, месенджери та даркнет використовуються для організації збуту, а також для прихованого спілкування між продавцями та покупцями. Цей процес ускладнює виявлення злочинних груп та індивідуальних порушників, адже правоохоронним органам необхідно вдаватися до сучасних методів цифрового моніторингу та аналізу. Анонімізація комунікацій та використання криптовалют для розрахунків значно ускладнюють виявлення джерел постачання та шляхів фінансування. Важливою тенденцією є залучення неповнолітніх у роль кур'єрів та посередників у розповсюдженні наркотичних речовин. Така участь обумовлена їхньою вразливістю, легковажністю та бажанням швидкого заробітку, що використовується дорослими організаторами злочинної діяльності[1]. Неповнолітні, які здійснюють збут або передачу наркотиків, часто не усвідомлюють усієї серйозності своїх дій, що вимагає спеціального підходу у профілактиці та попередженні залучення молоді до кримінальної діяльності. Зростає і рівень споживання нових видів наркотичних засобів, таких як електронні сигарети з додаванням психоактивних речовин та рідин. Це робить процес вживання більш прихованим, адже не завжди можна визначити, що в конкретній рідині містяться наркотичні речовини. Така форма споживання знижує ризик бути виявленим і стимулює подальше поширення наркотиків серед підлітків. Освітня та соціальна сфери також стикаються з новими викликами у боротьбі з незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх. Важливим аспектом залишається недостатня обізнаність підлітків про наслідки вживання наркотичних речовин для здоров'я, їхню відповідальність перед законом, а також про способи уникнення ризикових ситуацій. Зокрема, відсутність систематичної

превентивної роботи та навчальних програм з антинаркотичної пропаганди залишає молодь без необхідної інформації для ухвалення зважених рішень. На сучасному етапі також зростає кількість випадків вживання наркотиків у шкільних закладах, де молодь проводить значну частину свого часу. Такі випадки потребують тісної взаємодії між школами, батьками та правоохоронними органами для своєчасного виявлення та запобігання поширенню психоактивних речовин у цих закладах. Однак не всі навчальні установи мають необхідні ресурси та підготовлений персонал для здійснення такої діяльності.

На нашу думку, сучасні тенденції незаконного обігу наркотиків серед неповнолітніх характеризуються появою нових викликів, що пов'язані з цифровізацією та зміною характеру наркоринку. Ці тенденції вимагають комплексного підходу до протидії, який передбачає вдосконалення правових інструментів, залучення спеціалістів з інформаційних технологій до розслідування, а також активізацію превентивної роботи у навчальних закладах і на рівні сімей.

Розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх, супроводжується низкою значних викликів, що ускладнюють роботу правоохоронних органів. Одним з основних аспектів є технологічні зміни, які сприяють масовому поширенню наркотиків через інтернет-платформи, соціальні мережі та даркнет. Це створює труднощі для слідства, оскільки вимагає використання новітніх інструментів для моніторингу та аналізу цифрового сліду. Злочинці, що діють у віртуальному просторі, використовують анонімні месенджери та криптовалюти, що дозволяє їм приховувати свою діяльність та уникати виявлення. Слідчим доводиться розробляти нові методи збору доказів у цифровому середовищі, що потребує спеціалізованих знань та технічного обладнання. Важливою проблемою є робота з неповнолітніми правопорушниками, які часто самі виступають жертвами залучення до наркоторгівлі. Слідство стикається з необхідністю збалансованого підходу, враховуючи вікові особливості та психологічний стан таких осіб. Це вимагає залучення психологів та соціальних працівників до процесу розслідування, а також тісної співпраці з освітніми установами та батьками. Водночас постає питання вибору правильної правової стратегії щодо залучення неповнолітніх до відповідальності, адже кожен випадок потребує індивідуального підходу з урахуванням соціальних та етичних аспектів. Суттєвий виклик для слідчих становить і необхідність боротьби з міжнародними каналами постачання наркотиків, оскільки багато наркотичних речовин потрапляють до країни через кордони[2]. Це вимагає активної співпраці з міжнародними правоохоронними органами, включаючи Інтерпол та Європол, для обміну інформацією та координації зусиль. Проте міжнародна співпраця може ускладнюватися через відмінності у законодавствах різних країн, що регулюють обіг наркотиків, та різні процедури взаємодії. Це потребує додаткового часу та ресурсів для узгодження дій, що може затримувати розслідування. Також до викликів слідства належить проблема забезпечення безпеки свідків та інформаторів, які часто бояться розкриття своєї особистості через можливі загрози з боку злочинців. Залучення таких осіб до співпраці зі слідством потребує забезпечення

їм належного захисту, що є непростим завданням в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій, які дозволяють легко ідентифікувати інформаторів. Це створює додаткові перешкоди для збору достовірних свідчень та ефективного проведення слідчих дій[3].

Ми вважаємо, що відсутність систематичної підготовки слідчих до роботи з цифровими доказами та психологічної роботи з неповнолітніми обмежує їхню ефективність у розслідуванні таких справ. Для подолання цих викликів потрібні додаткові тренінги та спеціалізоване навчання, що дозволило б правоохоронцям впроваджувати сучасні методи роботи та забезпечувати високий рівень розкриття злочинів. Разом з цим важливо розвивати інфраструктуру для підтримки міжнародної співпраці та обміну інформацією, що дозволить краще координувати зусилля у боротьбі з незаконним обігом наркотиків серед молоді.

Підсумовуючи вище викладене, незаконний обіг наркотиків серед неповнолітніх є складним викликом для правоохоронних органів, який вимагає адаптації до нових тенденцій та розробки інноваційних методів протидії. Сучасні тенденції поширення наркотиків через цифрові канали та залучення неповнолітніх до наркоторгівлі ускладнюють розслідування таких злочинів. Для ефективної боротьби з цим явищем слід враховувати необхідність впровадження сучасних технологій моніторингу та аналізу, вдосконалення міжнародної співпраці та формування спеціалізованих програм роботи з неповнолітніми, що сприятиме зниженню рівня залучення молоді до наркотичної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мітякін В. А. Виявлення органами досудового розслідування ознак незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за допомогою мережі Інтернету. *Юридична наука*. 2020. № 8 (110). С. 208-213. DOI: <https://doi.org/10.32844/10.32844/2222-5374-2020-110-8.26>.

2. Мітякін В. А. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами при розслідуванні незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за допомогою мережі Інтернет. *Юридична наука*. 2020. № 7 (109). С. 219-225. DOI: <https://doi.org/10.32844/10.32844/2222-5374-2020-109-7.28>.

3. Назаренко І. В. Алгоритмізація оперативно-профілактичної діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів в місцях, що призначені для проведення навчальних і культурних заходів. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків. 2020. С. 143 - 145.